

การศึกษาเปรียบเทียบคำลักษณะนามในภาษาเชียงใหม่กับภาษารุงเทพา

นางสาว กันทิมา วัฒนประเสริฐ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2526

ISBN 974-562-082-2

010417

A COMPARATIVE STUDY OF CLASSIFIERS
IN CHIANG MAI DIALECT AND BANGKOK DIALECT

Miss Kantima Wattanaprasert

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Thai

Graduate School

Chulalongkorn University

1983

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาเปรียบเทียบคำลักษณนามในภาษาเชียงใหม่กับภาษากรุงเทพฯ
โดย นางสาว กันทิมา วัฒนประเสริฐ
ภาควิชา ภาษาไทย
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นววรรณ พันธุเมธา
รองศาสตราจารย์ ประคอง นิมมานเหมินท์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูทปริญญาโท

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประสิทธิ์ มุขนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา นาคสกุล)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ประคอง นิมมานเหมินท์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ คุษฎิพร ชำนิโรคสานต์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์เล่มนี้มี 6 บท คือ บทที่หนึ่ง เป็นบทนำ กล่าวถึงความเป็นมาของปัญหา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วัตถุประสงค์ ขอบเขตของการวิจัย และประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย บทที่ 2 เป็นเรื่องของคำลักษณนามในภาษารุงเทพา บทที่ 3 เป็นเรื่องของคำลักษณนาม ในภาษาเชียงใหม่ บทที่ 4 เป็นการเปรียบเทียบการใช้คำ และตำแหน่งของคำลักษณนาม ภาษาเชียงใหม่กับภาษารุงเทพา บทที่ 5 เป็นการศึกษาคำลักษณนามกับการจำแนกประเภท บทที่ 6 เป็นการสรุปผลการวิจัยและเสนอแนะให้ศึกษาเปรียบเทียบคำลักษณนามในภาษา อื่น ตระกูลไท ทั้งในประเทศและนอกประเทศ ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาเปรียบเทียบคำลักษณนาม ของภาษาไทยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

Thesis Title   A Comparative Study of Classifiers in
Chiang mai Dialect and Bangkok Dialect

Name   Miss Kantima Wattanaprasert

Thesis Advisor   Assistant Professor Nawawan Bandhumedha
Associate Professor Prakong Nimmanahaeminda

Department   Thai

Academic Year   1982

Abstract

This thesis aims to do a comparative study of Classifiers in Chiang mai dialect and Bangkok dialect in order to bring out both the similarities and differences between Chiang mai and Bangkok classifiers. The data studied are collected from books, dictionaries, thesis and informants.

The result of this research are as follows :-

First, classifiers in both Chiang mai dialect and Bangkok dialect classify various things according to the shape or category of things as Chiang mai and Bangkok people see them to be.

Second, the position of classifiers in both dialects is in that of noun modifiers in noun phrases and in that of verb modifiers in verb phrases.

Third, the use of classifiers between Chiang mai dialect and Bangkok dialect are similar in certain aspect and different

in others when both dialects use the same classifiers for the same things to be classified. The differences are in three categories as follows:-

The first category is the use of different classifiers for the same things,

the second category is the use of the same classifiers for different things, and

the third category is the use of different or similar classifiers for different things.

This thesis is divided into six chapters. The first chapter is the introduction stating the background of the problem, the related research works, the objectives, and the scopes of the research. Chapter 2 is on classifiers in Bangkok dialect. Chapter 3 is on classifiers in Chiang mai dialect. Chapter 4 compares the usage and the position of classifiers in Chiang mai dialect to that of Bangkok dialect. Chapter 5 is the study of classification of classifiers in Chiang mai and Bangkok dialects. Chapter 6 summarizes the result of the research and gives the suggestion that further study should be done on comparative study of classifiers in Tai Languages in and outside Thailand so that the comparative study of Thai classifiers should be more complete.

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ เพราะผู้วิจัยได้รับคำแนะนำ ความช่วยเหลือ ความเอาใจใส่ และความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย กอปรด้วยอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ผู้ประสานงานบัณฑิตวิทยาลัย ประจำภาควิชาภาษาไทย เป็นต้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นววรรณ พันธุเมธา และรองศาสตราจารย์ ประคอง นิมมานเหมินท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้กรุณาให้ความรู้ ให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ และได้สละเวลาแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ทั้งสองเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของรองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา นาคสกุล และอาจารย์ คุณฎีพร ชำนิโรตคานต์ ที่ได้ให้คำแนะนำ ชี้แจง ทิศทาง และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทั้งสองไว้ ณ โอกาสนี้

คำแนะนำ ความช่วยเหลือ ความกรุณา ตลอดจนกำลังใจที่ได้รับจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรพิมพ์ พงศ์ประยูร ผู้ประสานงานบัณฑิตวิทยาลัยประจำภาควิชาภาษาไทย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง ขอกราบขอบพระคุณ และขอรำลึกถึงตลอดไป

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์ หัวหน้าภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และอาจารย์ กัญญรัตน์ เวชชศาสตร์ อาจารย์ประจำภาควิชา ที่ได้ให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือ ตลอดจนกำลังใจ ความสำเร็จที่ได้รับนี้ ย่อมมีส่วนจากอาจารย์ทั้งสอง

ขอขอบคุณ คุณเสงี่ยม จิตจันทร์เพ็ญ เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ช่วยเหลือค้ำจุนการพิมพ์เป็นอย่างดี

ความห่วงใยที่ได้รับจาก ครูบาอาจารย์ พ่อแม่ พี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ และทุกๆ คน คงอยู่ในความทรงจำของผู้วิจัยไปครานานเท่านาน

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช

บทที่

1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาของปัญหา.....	1
	วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	2
	ขอบเขตของการวิจัย.....	2
	วิธีดำเนินการวิจัย.....	2
	ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	3
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้.....	4
	ศัพท์กษรและเครื่องหมายที่ใช้ถอดเสียงภาษาไทยเชียงใหม่.....	10
2	คำลักษณนามในภาษารุงเทพา.....	16
	1. คำลักษณนามที่ใช้ขยายคำนาม.....	16
	ก. คำลักษณนามที่จำแนกตามคำนาม.....	16
	1) คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามประเภทมนุษย์.....	17
	2) คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามประเภทมนุษย์.....	19
	3) คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามประเภทสัตว์.....	19
	4) คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามประเภทพืช.....	20
	5) คำลักษณนามที่ใช้กับคำนาม ประเภทสิ่งของ.....	23
	(ก) จำแนกประเภทสิ่งของตามลักษณะ.....	23
	(ข) จำแนกประเภทสิ่งของตามอุปกรณ์	
	หรือวัสดุที่เกี่ยวข้อง.....	28

บทที่

(ค) จำนวนประเภทสิ่งของตามกิริยา.....	28
(ข) จำนวนประเภทสิ่งของตามจำนวน.....	30
(1) จำนวนย่อย.....	30
(2) จำนวนรวม.....	31
(ง) จำนวนประเภทสิ่งของเบ็ดเตล็ด.....	33
6) คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามประเภทสถานที่.....	33
7) คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามประเภทนามธรรม.....	35
ข. คำลักษณนามที่บ่งการ ชั่ง ทวง วัด.....	36
1) บอกการชั่ง ทวง วัด โดยมาตราต่างๆ.....	36
(ก) มาตราเงิน.....	36
(ข) มาตราชั่ง.....	36
(ค) มาตราทวง.....	38
(ง) มาตราวัด.....	38
(ง) มาตราเวลา.....	40
2) บอกการชั่ง ทวง วัด โดยประมาณ.....	42
(ก) การบอกปริมาณ.....	42
(1) ใช้ภาชนะ.....	42
(2) ใช้วิธีวัดหรือกิริยาอาการ.....	45
(ข) การบอกการวัด.....	46
2. คำลักษณนามที่ใช้ขยายคำกริยา.....	46
ก. คำลักษณนามที่ขยายคำกริยาแสดงอาการ.....	46
1) คำลักษณนามที่ขยายคำกริยาแสดงอาการโดยตรง.....	46
2) คำลักษณนามที่ขยายคำกริยาแสดงอาการโดยอ้อม.....	48
ข. คำลักษณนามที่ขยายคำกริยาแสดงสภาพ.....	50

บทที่

	ตำแหน่งของคำลักษณนาม.....	54
	1. ตำแหน่งคำลักษณนามในโครงสร้างนามวลี....	54
	2. ตำแหน่งคำลักษณนามในโครงสร้างกริยาวลี....	55
3	คำลักษณนามในภาษาชียงใหม่.....	59
	1. คำลักษณนามที่ใช้ขยายคำนาม.....	59
	ก. คำลักษณนามที่จำแนกตามคำนาม.....	59
	1) คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามประเภทมนุษย์.....	59
	2) คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามประเภทมนุษย์.....	60
	3) คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามประเภทสัตว์.....	60
	4) คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามประเภทพืช.....	61
	5) คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามประเภทสิ่งของ.....	65
	(ก) จำแนกประเภทสิ่งของตามลักษณะ.....	66
	(ข) จำแนกประเภทสิ่งของตามอุปกรณ์	
	หรือวัสดุที่เกี่ยวข้อง.....	72
	(ค) จำแนกประเภทสิ่งของตามกริยา.....	73
	(ข) จำแนกประเภทสิ่งของตามจำนวน.....	75
	(1) จำนวนย่อย.....	75
	(2) จำนวนรวม.....	76
	(ง) จำแนกประเภทสิ่งของเบ็ดเตล็ด.....	77
	6) คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามประเภทสถานที่.....	79
	7) คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามประเภทนามธรรม.....	80
	ข. คำลักษณนามที่บ่งการ ชั่ง ทวง วัด.....	80
	1) บอกการชั่ง ทวง วัด โดยมาตราต่างๆ.....	81
	2)	

(ก) มาตรการเงิน.....	81
(ข) มาตรการคลัง.....	81
(ค) มาตรการทอง.....	82
(ง) มาตรการวัด.....	84
(จ) มาตรการเวลา.....	85
2) บอกรการคลัง ทอง วัด โดยประมาณ.....	87
(ก) การบอกปริมาณ.....	87
(1) ใช้ภาชนะ.....	87
(2) ใช้ถ้วยชามหรือกิริยาอาการ.....	90
(ข) การบอกการวัด.....	92
2. คำลักษณนามที่ใช้ขยายคำกริยา.....	92
ก. คำลักษณนามที่ขยายคำกริยาแสดงอาการ.....	92
1) คำลักษณนามที่ขยายคำกริยาแสดงอาการ โดยตรง.....	93
2) คำลักษณนามที่ขยายคำกริยาแสดงอาการ โดยอ้อม.....	94
ข. คำลักษณนามที่ขยายคำกริยาแสดงสภาพ.....	96
ตำแหน่งของคำลักษณนาม.....	98
1. ตำแหน่งคำลักษณนามในโครงสร้างนามวลี.....	98
2. ตำแหน่งคำลักษณนามในโครงสร้างกริยวลี.....	99
4 เปรียบเทียบคำลักษณนามภาษาเชียงใหม่กับภาษารุงเทพา.....	102
1. การใช้คำลักษณนาม.....	102
ก. ลักษณะการใช้คำเหมือนกัน.....	102
1) คำลักษณนามที่เป็นมาตรการคลัง ทอง วัด.....	103
2) คำลักษณนามที่เป็นการคลัง ทอง วัด โดยประมาณ.....	105

บทที่

3) คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามและคำกริยา ประเภทต่างๆ.....	106
ข. ลักษณะการใช้คำต่างกัน.....	110
1) ใช้คำลักษณนามคนละคำกับสิ่งชนิดเดียวกัน.....	110
(ก) ในภาษาถิ่นทั้งสองมีคำลักษณนามใช้ ใช้กับสิ่งนั้นๆเพียงคำเดียว.....	110
(ข) ในภาษาถิ่นหนึ่งมีคำลักษณนามใช้ มากกว่าอีกถิ่นหนึ่ง.....	111
(1) ในภาษาเชียงใหม่มีคำลักษณนามใช้ มากกว่าภาษารุงเทพา.....	111
(2) ในภาษารุงเทพามีคำลักษณนามใช้ มากกว่าภาษาเชียงใหม่.....	114
2) ใช้คำลักษณนามคำเดียวกันกับสิ่งต่างชนิดกัน.....	115
3) ใช้คำลักษณนามทั้งคำเดียวและคนละคำกับ สิ่งชนิดเดียวกัน.....	116
(ก) ในภาษาเชียงใหม่มีคำลักษณนามใช้กับ สิ่งนั้นๆมากกว่าภาษารุงเทพา.....	116
(ข) ในภาษารุงเทพามีคำลักษณนามใช้กับ สิ่งนั้นๆมากกว่าภาษาเชียงใหม่.....	122
(ค) ในภาษาเชียงใหม่และภาษารุงเทพา มีคำลักษณนามใช้กับสิ่งนั้นๆเท่ากัน.....	127
2. ตำแหน่งของคำลักษณนาม.....	130
ก. ตำแหน่งคำลักษณนามในโครงสร้างนามวลี.....	130
ข. ตำแหน่งคำลักษณนามในโครงสร้างกริยาวลี.....	131